

Македонецот Јован Кукузел оставил траен белег во црковната музика! Струмичанецот Лав бил Патријарх на Ерусалим!

Пишува:
Александар ДОНСКИ

монаши. Бидејќи на монасите во лаврата им бил потребен овчар, го примиле кај себе, по што и самиот се замонашил. Таму работел разни должности, но најчесто го пасел манастирското стадо во длабочините на Света Гора.

МИЛЕНИК НА ВИЗАНТИСКИОТ ЦАР

Во меѓувреме царот разбрал за бегството на Свети Јован и наредил да го бараат низ целото царство. Еден ден, додека ги пасел овците, Свети Јован Кукузел запеал со својот ангелски глас,

мислејќи дека никој не го слуша. Но, во негова близина се наоѓал некој пустиник кој, кога ги слушал божествените песни кои ги пеел Свети Јован, буквално се стаписал. Пустиникот веднаш отишол во лаврата и им кажал на тамошните монаси за гласот на Свети Јован. Кога тој се вратил монасите побарале од него да ја каже вистината за себе, по што тој призна дека бил главен пејач во Цариград и миленик на царот. Ги замолил да не го враќаат таму, туку да го остават да продолжи да им го пасе стадото. Но, игуменот, плашејќи се од царот, самиот отпатувал во Цариград и лично му ка-

SVETI JOVAN KUKUZEL I SVETI LAV ERUSALIMSKI

Во овој број ќе спомнеме уште двајца Македонци кои оставиле поширок белег во христијанството. Првиот од нив е Свети Јован Кукузел.

Не се знае со сигурност кога точно живеел Свети Јован Кукузел. Некои сметаат дека живеел во XI, XII, па дури и во XIV век. Во неговото житие читаме дека тој бил роден во Драч (Албанија), но дека имал **"словенско"** потекло. Имал прекрасен глас и бил примен во музичкото училиште во Цариград. Неговото презиме Кукузел укажува на неговото македонско потекло. Кога учениците во Цариград на грчки јазик го прашувале што јадел, тој не знаејќи го добро овој јазик, им одговарал дека јаде: **"куку - зелје"** (куку на грчки е грав, а зелје е македонски збор). Така, неговите другари во шега го завикале **Кукузел** и тој прекар му останал.

Набрзо се прочул по својот убав глас и станал миленик на царот. Бил поставен за началник на дворските пејачи. Царот посакал да го ожени со некоја своја роднина, но Свети Јован го одбил овој предлог и му кажал дека повеќе го привлекува подвизувањето во името на Христа во осаменост. Во тоа време во Цариград дошол игуменот на некоја манастир од Света Гора. Свети Јован Кукузел се спријателил со него и му ја кажал својата желба за осаменичко подвизување. Игуменот го поддржал и го благословил. Недолго потоа, без да му се јави на царот, Свети Јован Кукузел отишол во Света Гора во лаврата на Атанасие Атонски. На тамошните монаси не им кажал дека побегнал од Цариград, туку им рекол дека е овчар, кој сака да се за-

жал на царот дека Свети Јован Кукузел се наоѓа во неговата лавра. Истовремено му ја кажал големата желба на Свети Јован да остане таму. Царот со тешко срце се согласил и дозволил Свети Јован да остане во лаврата. Игуменот се вратил во Света Гора и му ја соопштил радосната вест на Свети Јован Кукузел. Така, светителот бил слободан да се подвизува според својата волја. Во близината на манастирот си изградил ќелија, каде што се подвизувал шест дена во неделата, а во неделите и во празниците пеел во Соборната црква. Во оваа лавра Свети Јован Кукузел ја предал својата душа на Исус.

Иако во неговото житие пишува дека Свети Јован Кукузел бил роден во Драч, за местото на неговото потекло постојат и поинакви мислења. Нашиот истакнат историчар на музиката Сотир Голабовски во својот труд "Свети Јован Кукузел" (Годишен зборник, книга 3, Богословски факултет "Свети Климент Охридски", Скопје, 1997), прави осврт на сите досега познати извори и теории околу потеклото на Свети Јован Кукузел. Така, тој го наведува цитатот од "Музичка енциклопедија 2", (Загреб, MSM LXIII, с.69), каде во врска со потеклото на овој светител, пишува:

"Се знае дека е роден во Македонија (веројатно Дебарско)".

Сотир Голабовски наведува и едно народно предание, според кое Свети Јован Кукузел се родил во Дебарско (село Џерменци). Всушност, јасен доказ за неговото македонско потекло е и самиот негов прекар во кој е содржан македонскиот збор **зелје**.

Оние кои сметаат дека Свети Јован

**The Macedonian Jovan Kukuzel left a permanent mark on church music
Leo from Strumica was a Patriarch of Jerusalem!**

Writer:
Aleksandar DONSKI

labovski in his paper "St. Jovan Kukuzel" (annual yearbook, book 3, Theological Faculty "St. Kliment Ohridski", Skopje, 1997), makes review of all the known sources and theories surrounding the origin of St. Jovan Kukuzel. So he lists a quote from "Encyclopedia of Music 2" (Zagreb, MCMLXIII, pp.69), where about his origin it's written that:

"It is known that he is born in Macedonia (probably in the region of Debar)".

Sotir Golabovski quotes a folk tale, according to which St. Jovan Kukuzel was

ST. JOVAN KUKUZEL AND ST. LEO OF JERUSALEM

In this issue we will mention two more Macedonians who left a permanent mark on Christianity. The first of them was St. Jovan Kukuzel.

It is not known for certain when St. Jovan lived. Some figure that he lived in the XI, XII, and even the XIV century. In his biography we can read that he was born in Drac (Albania), but that he had a "Slavic" origin. He had a wonderful voice and was accepted to the Constantinople's music school. His surname Kukuzel points to his Macedonian origin. When the students in Constantinople asked him in Greek what did he eat, not knowing the Greek language well, he answered that he was eating: **"kuku-zelje"** (**kuku** in Greek means beans, and **zelje** is a Macedonian word). That's how his friends as a joke named him **Kukuzel** and that nickname stuck with him. Soon after he was renowned for his beautiful voice and became a favorite of the Emperor. He was appointed as a head of the court's singers. The Emperor wished to marry him to one of his cousins, but St. Jovan refused this offer and told him that he is more attracted to the calling of Christ in solitude. Meanwhile, in Constantinople a head of a monastery from Sveta Gora arrived. St. Jovan Kukuzel made friends with him and told his desire for a solitary prayer. The head of the monastery supported and blessed him. Soon after, without telling the Emperor, St. Jovan left for Sveta Gora in the order of Atanasie Atonski. He told the monks there that he was a shepherd who wants to become a monk. Because the monks of the order needed a shepherd, so they took him in and he became a monk. There he worked on various duties, but mostly he tend-

ed to monastery's flock on Sveta Gora.

A FAVORITE OF THE BYZANTINE EMPEROR

In the meantime the Emperor learned of St. Jovan's escape and ordered to be tracked down throughout the Empire. One day, while he was tending to his flock, St. Jovan Kukuzel sang with his angelic voice, thinking that no one was listening. But, in his vicinity there was a hermit who, when he listened to the divine songs that St. Jovan sang, he literally froze. The hermit immediately went to the order and told the monks there about the voice of St. Jovan. When he returned the monks asked him to tell the truth about himself, after which he confessed that he was the main singer in Constantinople and the favorite of the Emperor. He asked them not to return him there but to let him continue to tend to their flock. But the head of the monastery, frightened of the Emperor, traveled to Constantinople and personally told the Emperor that St. Jovan Kukuzel was in his order. At the same time he told him of St. Jovan's great desire to remain in the order. The head of the monastery returned to Sveta Gora and told the joyful news to St. Jovan. So, the scholar was free to remain in the monastery according to his will. Near by the monastery he built a cell, where he prayed six days a week, and on Sundays and holidays he sang in the church. In this order he surrendered his soul to God.

Although in his biography it is written that St. Jovan was born in Drac, there are different opinions about his origin. Our distinguished historian of music Sotir Go-

born around Debar (the village of Djer-menci). Actually, a clear proof for his Macedonian origin is his nickname in which the Macedonian word **zelje** is used.

Those who think that St. Jovan Kukuzel lived in XI and XII century say that the Byzantine Empire to which St. Jovan became a favorite was the emperor Aleksej the 1st Komnen, who ruled from 1081 till 1118.

St. Jovan Kukuzel left valuable works of church singing.

ST. LEO OF JERUSALEM

In his biography we can read that St. Leo was born in the family of noble Christians from the city of Strumica. When he learned to read and write he started to study the secrets of the Holy Scripture and in his soul the wish to become a monk was born. After the death of his parents he went in to a forest to pray. After a certain time, he went to Constantinople to the monastery "The Holly Mother", where he became a monk. In order to strengthen his spirit he often went out on the streets of Constantinople and pretended to be mad. Many insulted him, even beat him, but he endured everything with patience. After a certain time the archbishop of Tiveriada arrived to Constantinople and St. Leo became his servant. After that they left together for Jerusalem, and St. Leo stayed to pray at the monastery of "St. Jovan Bogoslov" on the island of Patmos. After the death of the head of the monastery, he was elected as the new head of the monastery. About his competency even the emperor Manojlo Komnen (1143-1180) soon learned, and by his wish St. Leo was put as

Кукузел живеел во XI и XII век велат дека византискиот цар кому Свети Јован му станал миленик бил царот Алексеј Први Комнен, кој владеел од 1081 до 1118 година.

Свети Јован Кукузел оставил значајни дела од црковното пеене.

СВЕТИ ЛАВ ЕРУСАЛИМСКИ

Во неговото житие читаме дека Свети Лав се родил во семејство на благочестиви христијани во градот Струмица. Кога научил да чита и да пишува почнал да ги проучува тајните на Светото Писмо и во душата му се родила желбата да стане монах. По смртта на своите родители, заминал во некоја шума за да се подвизува. По извесно време отишол во Цариград во манастирот "Пресвета Богородица", каде што се замонашил. За да го зајакне својот дух често пати излегувал по улиците на Цариград, правејќи се дека е луд. Многумина го навредувале, па дури и тепале, а тој го издржал сè тоа со големо смирение. По некое време во Цариград стигнал архиерејот од Тиверијада, кому Свети Лав почнал да му служи. Потоа заедно заминале за Ерусалим, а Свети Лав останал да се подвизува во манастирот "Свети Јован Богослов" на островот Патмос. По смртта на тамошниот игумен, тој бил избран за нов игумен. За неговите особини набрзо разбрал и царот Манојло Комнен (1143 - 1180 год.) и по негова желба Свети Лав бил избран за патријарх на Ерусалим. Но, тогаш со Ерусалим владееле Латините и тие не му дозволувале на овој православен патријарх да богослужи на Светиот Господов Гроб во храмот на Христовото Воскресение. Заради тоа, по наредба на царот Манојло Комнен, Свети Лав се вратил во Цариград. Таму останал да му служи на Бога, Кому Му ја предал својата душа околу 1190 година. Неговите свети мошти биле положени во храмот посветен на Свети Архангел Михаил.

Повеќе детали за житието и за чудата на Свети Лав имало објавено во книгата "Неон Екологон". Во неа Свети Никодим Светогорец го внел житието на Свети Лав, кое своевременно било напишано од монахот Теодосие. Во времето кога живеел Свети Лав (XII век) Македонија била под византиска власт, но оваа држава била мошне ослабната од претходните навлегувања на крстоносците на Балканот, кои при тоа ја пустошеле и Македонија. Тоа е време и кога богомилската ерес била значително раширена во нашата земја. Но, Свети Лав најмногу време минал во Цариград, а видовме дека ја добил и одговорната функција Ерусалимски патријарх, која не можел слободно да ја извршува затоа што Ерусалим тогаш се наоѓал под власта на Латините. Познато е дека Ерусалим бил освоен од Турците селџуци во 637 година. За време на Првата крстоносна војна, во 1099 година, Ерусалим паднал под власта на Французинот Годфри де Булоњ, кој бил главен војсководец на крстоносците. Муслиманите повторно го презеле Ерусалим дури во 1187 година. Тоа значи дека во времето кога Свети Лав бил назначен за Ерусалимски патријарх и навистина со овој град владееле Латините (Французите). Тие, пак, секако дека предност ѝ давале на својата католичка вероисповед, па затоа не му дозволувале на Свети Лав слободно да ја врши богослужбата поради што тој се вратил во Цариград.

Свети Лав е еден од ретките Македонци кои ја носеле титулата патријарх и тоа токму во светиот град Ерусалим. Нашата наука треба да му посвети поголемо внимание на овој наш познат сонародник.

the patriarch of Jerusalem. But the Latins ruled with Jerusalem and they didn't allow for an Orthodox patriarch to hold a sermon on the Holly Grave in the temple of Christ's Resurrection. For that, under the order of the emperor Manojlo Komnen, St. Leo returned to Constantinople. There he remained to serve God, to Whom he surrendered his soul around 1190. His holly remains were placed in the temple dedicated to St. Archangel Michael.

Most details of the biography and miracles of St. Leo were published in the book "Non Ekologon". In it St. Nikodim Svetogorec wrote the biography of St. Leo that was originally written by the monk Teodosie. In the time when St. Leo lived (XII century) Macedonia was under Byzantine rule, but this state was severally weakened by the Crusaders, who ravaged Macedonia as well. It is the time when the Bogomil heresy movement spread throughout Macedonia. But St. Leo spent most of his time in Constantinople, and we can also see that he got the responsible function of patriarch of Jerusalem, which he could not freely exercise because Jerusalem was under the rule of the Latins. It is known that Jerusalem was conquered by the Seljuk Turks in 637. During the first Crusade in 1099, Jerusalem fell under the rule of the Frenchman Godfri de Bulogne, who was a general of the crusaders. The Muslims retook Jerusalem in 1187. That means that during the time when St. Leo was named for patriarch of Jerusalem, the city was truly ruled by the Latins (The French). They of course, favored the Catholic Church, so didn't allow St. Leo the freedom to do his service and so he returned to Constantinople.

St. Leo is one of the rear Macedonians who wore the title of Patriarch in the holly city of Jerusalem. Our history should dedicate more attention to this famous com-patriot of ours.

(продолжува)

(to be continued)

EKI Reisen

telefon 034/422 27 16
034/422 29 35
natel 079/335 94 14
fax 034/422 29 36
E-Mail: erdovan.etoski@bluemail.ch

Vršime prevodi:
Makedonsko -
Germanско -
Francuski

Za slednite destinacii
od: ZÜRICH, BASEL, GENEVA
do: SKOPJE, OHRID
SARAEVO, BANJA LUKA
LJUBLJANA, ZAGREB
ISTAMBUL, IZMIR

VO SORABOTKA SO EKI REISEN MOŽETE DA NABAVITE KARTI
ZA SITE DESTINACII VO SVETOT KAKO ŠTO SE:

AUSTRALIJA, USA, KANADA

VIŠIME REZERVACII SO BROD ZA:
ITALIJA - GRCIJA - ITALIJA

PRUŽATEH PRESTOJ VO RODNIOT KRAJ VI POSAŽUVA
EKI Reisen

ORGANIZIRA
PATUVANJA